

והדרך חיים תוכחות מוסר

כי נר מצוה ותורה אור

מהדורת כוכבי אור

ספר שְׁעָרֵי קְדוּשָׁה המבואר

זה השער לה' צדיקים יבואו בו, להישיר נוכח ה' דרכי איש, זה הדרך אשר ילך בה, לדבק נשמתו במקום קדושת מחצבה במקורה העליון, ואת המעשה אשר יעשון לישר האדם לעבודת בוראו ית' ויתעלה

הועתק מכתבי הקודש כתיבת יד הרמה והנשאה
המקובל האלקי כמוהר"ר **חיים וויטל** זלה"ה בארץ מצרים,
תלמיד מובהק לאיש אלקים קדוש, הוא האר"י לוריא זלה"ה.

(נוסח שער דפוס הוראדנא תקנ"ד)



ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד, בתוספת כותרות משנה, והערות ביאור עם ציונים והשוואות לדבריו

על ידי מכון 'אור לישרים' - ירושלים
שע"י ישיבת 'אביר יעקב'
'אור מאיר' ושמחה' נהריה
שנת תשפ"ה לפ"ק



כי ממנו תוצאות חיים

מבדל משמר נצור לבך

שְׁעֵרֵי קִדְשָׁה הַמְּבֹאֵר

להחכם רבי חיים ויטאל ז"ע"א

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישראל ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מגדל פומרנץ

מבקר אחראי עורך אחראי
הרב זושא דינקלס הרב פנחס הוניגסברג

עורכים ומבקרים
הרב דוד אריה הילדסהיים
הרב שמחה בונים טשארני
הרב שמואל ליבוביץ
הרב שמחה פאכטמאן
הרב אהרן רייכמן
הרב נחום רייפן

פרקי תולדות: הרב יהושע זילברברג
עימוד: הרב שמואל סאמעט

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" מאנסי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

בארץ ישראל: טל' 02-9924603
באר"ב: טל. (718) 437-0054
באירופה: טל. 44-191-430-0333
פקס: 03-5435884
פקס: (718) 437-3514
פקס: 44-191-430-0555

כל הזכויות שמורות ©



לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישראל
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180
office@oz-vehadar.com

החלק הראשון

השער הראשון

בבאור הפנים הנגזרים על ידי השאלות האדם בענין המצוות

חומרת העבירות

אֲשֶׁכִּילָךְ וְאֹרְךָ כִּמָּה גְדֹלָה רַעַת הָאָדָם, בַּעֲשׂוֹתוֹ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת הַשֵּׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחָמֵשׁ מִצְוֹת אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ, אוּ בְהִמָּנְעוּ מִלְּקִיִּם אַחַת מִמָּאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה אֲשֶׁר נִצְטָוָה בָּהֶן לַעֲשׂוֹתָן.

הגוף הוא לבוש לאדם

נֹדַע אֶל בְּעָלֵי מַדְעִי, וְאִפִּי גּוֹף הָאָדָם אֵינְנוּ

הָאָדָם עֲצָמוֹ מֵצַד הַגּוּף, כִּי זֶה נִקְרָא בֶּשֶׁר הָאָדָם, כִּמּוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹ י ב) 'עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תִּסְכְּכֵנִי', וְעוֹד כְּתִיב (שְׁמוֹת ל ג) 'עַל בֶּשֶׂר אָדָם לֹא יִסָּף' וְגו'. נִמְצָא, הָאָדָם הוּא הַפְּנִימִיּוֹת, אֲבָל הַגּוֹף הוּא עֲנִין לְבוּשׁ אֶחָד, תִּתְּלַבֵּשׁ בּוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכָלִית אֲשֶׁר הִיא הָאָדָם עֲצָמוֹ בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְיִוָּאָחַר הַפְּטִירָה יִפְשֹׁט מַעְלָיו הַלְבוּשׁ הַזֶּה, וְיִתְּלַבֵּשׁ בְּלִבוֹשׁ זֶה וְנָקִי רוּחָנִי,

ביאורים

ואשם'. ד. בעלי שכל ובינה. ה. גוף האדם הוא לא האדם עצמו. ו. הרי שהכתוב אומר שהאדם מלוּבש בעור ובשר. ז. היינו שהגוף הוא כשרו של האדם, והאדם עצמו הוא הפנימיות שבו.

א. ע"פ הכתוב (תהלים לג ט). וכוונתו: אשכילך ואלמדך. ב. מלשון הכתוב (נחלשים ו ט): 'וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ'. ג. מלשון הכתוב (ויקרא ד טז): 'זאם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה

צייונים ומקורות

ואן כי גוף האדם איננו האדם עצמו. כן אמרו בזוהר (נחלשים כ): 'וכל רוחא אקרי אדם, רוחא דסטר קדישא גופא דיליה לבושא איהו, ועל דא כתיב 'עור ובשר תלבישני' וגו', בשרא דאדם לבושא איהו, ובכל אתר כתיב 'בשר אדם', אדם לגו, בשר לבושא דאדם, גופא דיליה וכו'. 'שור' שה כשבים ושה עיזים' (דברים יד ז) וכו', ההוא רוחא פנימאה דאנון סטריין, סליק ברהוא שמא דאתקרי בה גופא דיליה, לבושא דההוא שמא, בשר שור, שור איהו פנימאה דההוא גופא, בשר דיליה לבושא, וכן כולהו - וכל רוח נקרא אדם, הרוח שבצד הקדושה הגוף שלו הוא לבוש, ועל זה כתוב 'עור ובשר תלבישני' וגו', שבשר האדם הוא רק לבוש לאדם, ובכל מקום כתוב 'בשר אדם', כיון שיש אדם בתוכו, והבשר הוא רק לבוש לאדם, והוא גוף של אדם וכו'. 'שור' שה כשבים ושה עיזים' וכו', הרוח הפנימית של אותן הבחינות, נקרא באותו שם שנקרא בו הגוף שלו, שהוא הלבוש של אותו השם, ואינו בעל השם. [כגון] בשר שור, השור הוא פנימיות של אותו הגוף, והבשר שלו הוא לבוש, וכן כל בעלי החיים נקרא גופם על שם הרוח הפנימית שבהם].

ובן כתב רבינו בשער הגלגולים (סקמס ח): אמנם דע כי האדם עצמו הוא הרוחניות אשר בתוך גוף, והגוף הוא לבוש האדם, ואינו האדם עצמו, וכמו שאמר הכתוב 'על בשר אדם לא ייסך'.

וַיִּזְכְּרוּ שְׁכָתוֹב (זכריה ג ד) 'הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הָאֵלֶּים
וְגו' וְהִלָּבֵשׁ אֹתָם מַחְלָצוֹת', וְיִזְכְּרוּ הַנִּקְרָא
חִלּוּקָא דְרַבְנָן.

רמ"ח אברים רוחניים ממשיכים חיות
לאברים הגשמיים

וְכִמְזוּ שְׁלֹבוֹשׁ גּוֹף הָאָדָם יַעֲשֶׂהוּ הָאֵמָן פְּתִיבְנִית

ביאורים

ח. לִשׁוֹן הַכְּתוּב: יוֹעֵץ וַיֹּאמֶר אֶל הָעוֹמְדִים לִפְנֵי לֵאמֹר הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי וַיֹּאמֶר אֲלֵי וַיֵּרָא הָעִבְרִית מֵעֵלֶיךָ עוֹנֵן
וְהִלָּבֵשׁ אֹתָם מַחְלָצוֹת'. ט. פִּירוּשׁ: בְּמִידָּה.

ציונים ומקורות

לאותם חוטאי העולם, שימיהם חסרים בחטאיהם, ולא נשאר
מהם במה להתכסות כאשר יֵצְאוּ מֵהָעוֹלָם.

וְרָאָה בְּפִירוּשׁ מְגִילַת רוֹת שְׁחִיבֵר רַבִּי עֻבְדִּיהָ הַמּוֹן מִבְּרִטְנוֹרָא
(כַּן אִמִּי הֵרַע"צ מִפְּרַשׁ הַמֶּשֶׁנָּה), בְּפֶרֶק סוּד הַמִּלְבוּשׁ, שְׁהָאִירִךְ
בְּזֶה הָרַבָּה. וְהוּבָאוּ דְבָרָיו גַּם בִּשְׁבֹּט מוֹסֵר (פ"ה).

וַיִּזְכְּרוּ שְׁכָתוֹב הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים וכו'. ראה בזהר (ש"ל
קס"ט): וכן כתיב ביהושע כהנא רבא 'הִסִּירוּ הַבְּגָדִים
הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי', וְכָתִיב (זכריה ג ט) 'וְיִלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים', אֲלֵין
לְבוּשֵׁן דֶּהֱהוּא עֲלֵמָא. מִהֵכָא מִלִּין קִדְמָאִין, וּמִהֵכָא דְכָל זִמְנָא
דְּגוּפָא דִּהָאִי עֲלֵמָא קִיַּמָּא בְּקִרְבָּא בְּקוּמָא, לֹא אֲתַלְבֹּשׁ רוּחָא
לְבוּשָׁא דֶּהֱהוּא עֲלֵמָא, דְּכָתִיב 'וְיִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי'
בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר 'וְיִלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים וּמִלָּאךְ ה' עוֹמֵד', מִהוּ
'עוֹמֵד', אֲלֵא דָא הֵיא עֲטָרָא דְאִקְרִי 'מִלָּאךְ ה' דְּקִיַּמָּא עַל
רִישִׁיהוֹן דְּצִדִּיקָא, וְדָא אִיהוּ 'עוֹמֵד', עוֹמֵד עַל רִישָׁא לְעִילָא,
לְבִתֵּר דֶּאֲתַלְבֹּשֵׁן בְּהָאִי לְבוּשָׁא דִּיקֵּר. תְּרִין גּוֹפִין כְּחֵדָא לֹא יִכְלִין
לְמִיקָם, כָּל זִמְנָא דִּהָאִי קִיַּם, רוּחָא לֹא מְקַבְּלָא אַחְרָא, אֲתַעֲבֵר
דָּא, הָא אַחְרָא זְמִינָא מִיד. וְדָא, דָּא נִפְיָךְ וְדָא עָאֵל, כְּגוֹנוֹנָא דִּיצֵר
טוֹב וְיִצֵּר רַע, בְּהָאִי עֲלֵמָא לֹא בְּעִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּתְרוּוִייהוּ
יְקוּמוֹן כְּחֵדָא [וְכֵן כְּתוּב בִּיהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל 'הִסִּירוּ הַבְּגָדִים
הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי', וְכָתוּב 'וְיִלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים', אֲלוּ לְבוּשִׁים שֶׁל
הָעוֹלָם הַהוּא, שְׁכָתוֹב 'וְיִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי' תַּחֲלִילָה,
וְלֵאחֲרָיָה מִכֵּן 'וְיִלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים וּמִלָּאךְ ה' עוֹמֵד', מִהוּ שְׁאֵמֵר
'עוֹמֵד', אֲלֵא זֶה הֵיא עֲטָרָה שְׁנִקְרָאת 'מִלָּאךְ ה' הַעוֹמֵד עַל רֹאשׁ
הַצִּדִּיקִים, וְזֶהוּ 'עוֹמֵד', עוֹמֵד עַל הָרֹאשׁ לְמַעְלָה, לֵאחֲרָה שְׁהִתְלַבְּשׁוּ
לְבוּשׁ הַכְּבוֹד. שְׁנֵי גּוֹפִים כְּאֵדָּא לֹא יִכְוִלִים לְעַמּוֹד, כָּל זִמֵּן שׁוֹה
קִיַּם, הִירוּחַ לֹא מְקַבֵּלֵת אַחֶר, וְכַשְׁעוֹבֵרֵת זֶה, הִרִי אַחֲרֵת מְזוּמַּת
מִיד. וְדָאִי, זֶה יוֹצֵא זֶה נִכְנָס, כַּעֲנִין הִיצֵר טוֹב וְהִיצֵר רַע, בְּעוֹלָם
הַזֶּה הוּא אֵין חֶפֶץ הַקִּבְיָה שְׁשִׁנִּיהִם יִתְקִימוּ כְּאֵדָּא].

וְכֵן כָּתֹב גַּם הָאֲלֵשִׁיךְ רַבּוּ שֶׁל רַבִּינוּ (זכריה ט"ז): 'הִסִּירוּ הַבְּגָדִים
הַצּוֹאִים מֵעֲלֵי'. כִּי אִם צוּה לְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ מַחְלָצוֹת, הֵם
בְּגָדִים אֲשֶׁר לִנְפְשׁוֹ וְרוּחוֹ הַנִּקְרָאִים בְּגִמְרָא חִלּוּקָא דְרַבְנָן, שֶׁהֵם
אֶחָד לִנְפֶשׁ בְּגֵן עֵדֶן שֶׁל מִטָּה מִמְעַשֵּׂה הַמִּצְוֹת, וְאֶחָד לְרוּחַ בְּגֵן
עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה מִהַכּוֹנוֹת וּמַחֲשָׁבֵה הַטּוֹבָה.

וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא חִלּוּקָא דְרַבְנָן. כֵּן אִמְרוּ בְּזוֹהַר (מ"ט ס"ט):
תָּא חַזִּי, כִּד סִלְקִין נִשְׁמַתִּין לֵאחֲרָה צִירוֹרָא דְחַיִּי, תִּמְנָן
מִתְהַנֵּן בְּזוֹרָא דְאִסְפַּקְלִירָא דְנִהָרָא, דְנִהָרִי מֵאחֲרָה עֲלֵאָה דְכֵלָא,
וְאֵילּוֹ לֹא מִתְלַבֵּשׁ אֶשְׁמָתָא בְּזוֹרָא דְלְבוּשָׁא אַחְרָא, לֹא תִיכּוֹל
לֵאֲתַקְרַבָּא לְמַחְמִי הַהוּא נִהוּרָא. וְזוֹרָא דְמִלָּה, כִּמְהָ דִּיהִבִּי
לְנִשְׁמָתָא לְבוּשָׁא דְמִתְלַבֵּשׁ בִּיהָ לְמִיקָם בְּהָאִי עֲלֵמָא, הִכִּי נִמִּי
יְהִיבִי לֵה לְבוּשָׁא דְזוֹרָא עֲלֵאָה, לְמִיקָם בִּיהָ בְּהוּאָה עֲלֵמָא,
וְלֵאֲתַסְכֵּלָא בְּגוֹ הַהוּא אִסְפַּקְלִירָא, דְנִהָרָא מְגוֹ הַהוּא אֶרֶץ הַחַיִּים
וְכו'. כְּגוֹנוֹנָא דָּא, מִתְלַבֵּשִׁין נִשְׁמַתָּהוֹן דְּצִדִּיקָא בְּהוּאָה עֲלֵמָא
לְבוּשָׁא, כְּגוֹנוֹנָא דֶּהֱהוּא עֲלֵמָא, דֵּלָא יִתְנַהֵגִי אֲלֵא לְבוּשָׁא

דְּכָתִיב (נִשְׁאָטִית ג כ"ה) 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים אָדָם וְלֹאֲשׁוֹתוֹ כְּתָנוֹת עוֹר
וְיִלְבִּישֵׁם'. תָּא חַזִּי, בְּאִבְרָהָם דְּזָכָה מִה כְּתִיב (ש"ס כ"ד ה) 'בָּא
בִּימִים', מִשּׁוּם דְּזָכָה כִּד אֲסַתְלַק מִהָאִי עֲלֵמָא, בְּאִינוֹן יוֹמִין מִמֶּשׁ
דִּילֵיהָ עָאֵל וְאֲתַלְבֹּשׁ בְּהוּ, וְלֹא גִרַע מִהוּא לְבוּשׁ יִקֵּר כְּלוּם,
דְּכָתִיב 'בָּא בִימִים'. בְּאִיּוֹב מִה כְּתִיב (לֵוִי א כ"ה) 'וַיֹּאמֶר עֲרוּם
יִצְאִתִּי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעֲרוּם אֲשׁוּב שָׁמָּה', דֵּהָא לֹא אֲשַׁתָּר לְבוּשָׁא
לֵאֲתַלְבֹּשׁ בִּיהָ. תִּנָּא, זִכְאִין אִינוֹן צִדִּיקָא דִּיוֹמִיהוֹן זִכְאִין
וְאֲשַׁתָּרוּ לְעֵלְמָא דָּאִתִּי, וְכִד נִפְקִין מִתְחַבְּרִין כּוֹלְהוּ וְאֲתַעֲבִירוּ
לְבוּשֵׁי יִקֵּר לֵאֲתַלְבֹּשׁ בִּיהָ, וְבִהוּאָה לְבוּשָׁא זָקָן לֵאֲתַעֲנַג
מִעֲנוּגָא דְעֵלְמָא דָּאִתִּי, וְבִהוּאָה לְבוּשָׁא זְמִינִין לֵאֲחִיָּא וּלְמִיקָם,
וְכָל אִינוֹן דָּאִתִּי לְהוּ לְבוּשָׁא יְקוּמוֹן דָּהָא הוּא דְכָתִיב (ש"ס ל"ה י"ד)
'וַיִּתְּצוּהוּ כִּמּוֹ לְבוּשׁ', וְוִי לֵאִינוֹן חִיבִי עֲלֵמָא, דִּיוֹמִיהוֹן בְּחֻבִּיהוֹן
חֲסִרִין, וְלֹא אֲשַׁתָּר מִנִּיהוּ בְּמִה דֶּאֲתַכְסִּיין כִּד יִפְקוֹן מִעֲלֵמָא
[בָּא וְרָאָה, כֹּאֲשֶׁר קָרְבִים אוֹתָם הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, אִם
הוּא רָאוּי, אוֹתוֹ אָדָם הַיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם עוֹלָה וְנוֹכַס בְּאֵלּוֹ הַיָּמִים,
וְאוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁמִּתְלַבֵּשׁת בָּהֶם נִשְׁמַתוֹ, וְאוֹתָם הַיָּמִים הִיוּ
אֵלּוֹ שׁוֹכָה בָּהֶם בְּמִצְוֹת וְלֹא תַּתְחַיִּיב בָּהֶם בְּעִבְרִית. וְיִי לְאוֹתוֹ
שֶׁמְחַסֵּר יָמָיו לְמַעְלָה, שְׁכֹאֲשֶׁר מִבְּקִשִּׁים לְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ בִּימִי, אוֹתָם
הַיָּמִים שֶׁפָּנָם הֵם בְּעוֹנוֹת חֲסִרִים מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ, וּמִתְלַבֵּשׁ
בְּגָדוֹ חֲסֵר, כָּל שֶׁכֵּן אִם רְבִים הֵם עוֹנוֹתָיו, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְאָדָם
בְּמִה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְאֵין לוֹ יוֹ לְנִפְשׁוֹ, שְׁדִּנִּים אוֹתוֹ
בְּגִיהֵנָם עַל אוֹתָם הַיָּמִים, יָמִים עַל יָמִים, יָמִים עַל אֶחָד שְׁתֵּים,
שְׁכֹאֲשֶׁר יוֹצֵא מֵעוֹלָם הַזֶּה, לֹא מוֹצֵא יָמִים לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְאֵין
לוֹ לְבוּשׁ בְּמִה לְהִתְכַסּוֹת. אֲשֶׁרִיהֶם הַצִּדִּיקִים, שִׁמְיָהֶם כּוֹלֵם
שְׁמוּרִים הֵם אֲצֵל הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם לְבוּשֵׁי כְבוֹד
לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא. שְׁנִינוּ בְּסוּד הַמִּשְׁנָה מִה שְׁכָתוֹב
'וַיִּדְעוּ כִּי עֲרוּמִים הֵם', וַיִּדְעָה יִדְעוּ מִמֶּשׁ, שְׁאוֹתוֹ לְבוּשׁ כְּבוֹד
שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵאוֹתָם יָמִים נִחְסֵר מֵהֶם, וְלֹא נִשְׁאֵר יוֹם מֵהֶם לְהִתְלַבֵּשׁ
בוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוֹב 'גִּלְמִי רָאוּ עֵינַיךָ וְעַל סִפְרֶךָ כּוֹלֵם יִכְתּוּבוּ יָמִים
יִצְרָר', 'יָמִים יוֹצְרוּ' וְדָאִי, 'וְלֹא אֶחָד בָּהֶם' שְׁהָרִי לֹא נִשְׁאֵר אֶחָד
מֵהֶם לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, עַד שְׁעֵסֵק אָדָם וַעֲשֶׂה תִשׁוּבָה וְהַקִּבְיָה
קִיבְלוּ, וַעֲשֶׂה לוֹ בְּגָדִי לְבוּשׁ אַחֲרִים, וְלֹא [נַעֲשׂוּ הַבְּגָדִים עַל יְדֵין
יָמָיו, זֶהוּ שְׁכָתוֹב 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים אָדָם וְלֹאֲשׁוֹתוֹ כְּתָנוֹת עוֹר
וְיִלְבִּישֵׁם'. בָּא וְרָאָה בְּאִבְרָהָם שׁוֹכָה מִה כְּתוּב 'בָּא בִימִים', מִשּׁוּם
שֶׁזָכָה כֹּאֲשֶׁר הִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם הַזֶּה, בְּאוֹתָם יָמִים מִמֶּשׁ
שֶׁלּוֹ נִכְנָס וְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא חִסֵּר מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ כְּבוֹד כְּלוּם,
וְכִמּוֹ שְׁכָתוֹב 'בָּא בִימִים'. בְּאִיּוֹב מִה כְּתוּב 'וַיֹּאמֶר עֲרוּם יִצְאִתִּי
מִבֶּטֶן אִמִּי וְעֲרוּם אֲשׁוּב שָׁמָּה', שְׁהָרִי לֹא נִשְׁאֵר לוֹ לְבוּשׁ
לְהִתְלַבֵּשׁ בוֹ. שְׁנִינוּ, אֲשֶׁרִיהֶם אוֹתָם הַצִּדִּיקִים שִׁמְיָהֶם זִכְאִים,
וְנִשְׁאֵרוּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְכֹאֲשֶׁר יוֹצֵאִים מִתְחַבְּרִים כּוֹלֵם, וְנַעֲשִׂים
לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וּבְאוֹתוֹ לְבוּשׁ זִכְוִים לְהִתְעַנֵּג מִעֲנוּג
הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְאוֹתוֹ לְבוּשׁ הֵם מְזוּמִּנִים לְהַחֲיוֹת וּלְקוֹם, וְכָל
אֵלּוֹ שִׁישׁ לָהֶם לְבוּשׁ יְקוּמוֹן זֶהוּ שְׁכָתוֹב 'וַיִּתְּצוּהוּ כִּמּוֹ לְבוּשׁ', וְיִי

שס"ה גידים רוחניים ממשיכים חיות לגידים
הגשמיים

וַיֵּלֶךְ דָּרָךְ זֶה י', שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים
רוּחָנִים שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, מִתְּלַבְּשִׁין תוֹךְ שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים שְׁבִגוּף, וּמִמְשִׁיכִין
מִזוֹן הַגּוֹפֵן שֶׁהוּא הָדָם, אֶל מֵאֲתִים אַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרֵי הַגּוֹף, עִם מִזוֹן הַרוּחָנִי פְּנִימִי
בְּתוֹכוֹ, לְפָרֶנְס י" מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרֵי
הַנֶּפֶשׁ. וְאַחֵר הַפִּטְטִירָה אֵין שׁוּם חַיּוֹת נִשְׁפָּע, וְגִידֵי
הַגּוֹף הֵן מִתְּפָּרְקִין וּמִתְּרַקְבִין כְּמוֹ מֵאֲתִים אַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֶה הָאֵיבָרִים, וְהֵיוּ כְּלֹא הֵיוּ י". נִמְצָא, כִּי
הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ אֵינָנו כִּי אִם הַנֶּפֶשׁ הַשְּׂכֵלִית, אֲשֶׁר
מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף הַנֶּקְרָא לְבוּשׁ שְׁלֵה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אחר חטא אדם הראשון התערבו הטוב והרע

וַיֵּלֶךְ, כִּי אַחֵר שֶׁחָטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאָכַל מִעֵץ הַדַּעַת
טוֹב וְרָע, וְהָחִבְרוּ נִפְשׁוֹ וְגוֹפוֹ גַּם הֵם כָּל אֶחָד

אֵיבָרֵי הַגּוֹף, כֵּן עָשָׂה הוּא יִתְבָּרַךְ אֶת הַגּוֹף
שֶׁהוּא לְבוּשׁ הַנֶּפֶשׁ, בְּתַבְנִית דִּיוֹקָן הַנֶּפֶשׁ,
בְּמֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵבָרִים, וְלָהֶם שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים הַמְקַשְּׂרִים אֶת
הָאֵבָרִים, וְלַהֲמִשִּׁיף עַל יָדָם הָדָם וְהַחַיּוֹת מֵאֵבֶר
אֶל אֵבֶר כְּדִמְיוֹן צְנוּרוֹת י". וְאַחֵר יִצִּירַת הַגּוֹף
נִפְחַ בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה י', וְיִכְלּוּלָהּ מִמֵּאֲתִים אַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים רוּחָנִים, וְשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים
וְחֲמִשָּׁה גִידִים, וְיִתְלַבְּשׁוּ תוֹךְ מֵאֲתִים אַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים, וְשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה
גִידִים שֶׁל הַגּוֹף, וְאִזּוּ פּוֹעֲלִים אֵיבָרֵי הַנֶּפֶשׁ
פְּעֻלָּתָן, עַל יְדֵי הַפְּלִים שֶׁהֵם אֵיבָרֵי הַגּוֹף, כְּפִירוֹן
כִּיד הַחוּצָב בּוֹ י'. וְהָרָאִיָּה לָזֶה, כִּי לֹא יִפְעֻלוּ
אֵיבָרֵי הַגּוֹף פְּעֻלָּתָם אֲלֹא בְּעוֹד הַנֶּפֶשׁ בָּהֶם,
עֵין רוּאָה וְאֵזֶן שׁוֹמֵעַת וְכו', וּבִהְסַתְּלֵק הַנֶּפֶשׁ,
'חֲשָׁכוּ הָרָאוֹת בְּאֲרָבוֹת' (קבלת יג ט'), וְנִתְבַּטְּלוּ
כָּל הַחוּשִׁים י" מִמֵּאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵבָרִים.

ביאורים

שאר לגוף מעשים משל עצמו, וכל מעשיו הנפש עושה בו, והגוף
הוא ככלי שהאומן עושה בו מלאכתו. יד. מציצה מלשון
המשנה (אבות פ"ג מ"א): דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת.
טו. העיניים אינן רואות עוד. טז. היינו כל ההרגשות.
יז. ובאותו אופן שאמרנו ברמ"ח האיברים. יח. לזון ולהחיות.
יט. הפכים לאין ולאפס. כ. ע"פ הכתוב (בראשית טו).

י. שהגוף יתאים במידותיו למידות הנפש. יא. הגידים
המקשרים את האיברים, מוליכים עמם דם וחיות לכל האברים,
כצנורות המוליכים ממקום למקום. יב. כמו שכתוב (בראשית יז):
'וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים'
והיה האדם לנפש חיה. יג. מלשון הכתוב (ישעיה טו): 'היתפאר
הגרזן על החוצב בו אם יתגדל המשוור על מניפו'. וכוונת רבינו

ציונים ומקורות

והו' כלל מלאכה מלאכה ארבעים שמונה אברים רוחניים. ראה
בגמרא (מכות ג.): דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש
עשרה מצות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לאוין
כמנין ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו
של אדם.

ובמדרש תנחומא (פי מלא ג) אמרו: אמר רבי אדא רמ"ח מצות
עשה יש בתורה, כמנין איברין שבאדם, ובכל יום ויום
צועקים על האדם, עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים.
ושס"ח מצות לא תעשה כמנין ימות החמה, ובכל יום ויום
שהחמה זורחת עד שהיא שוקעת, צווחת ואומרת לאדם גזרתי
עליך במי שהגיע ימך ליום הזה, אל תעבור כי את העבירה
הזאת, ואל תכריע אותך ואת העולם כולו לכף חובה.

והחברים נפשו וגופו גם הם כל אחד משוב ורע. ראה
בחובות הלבבות (שער יחוד המעשה פ"א): בן אדם,
ראוי לך לדעת, כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך
הנמשך בכוחות נפשך והמעורב במזג רוחך, והמשתתף עמך
בהנהגת חושך הגופניים והרוחניים, המושל בסודות נפשך
וצפון חובך, בעל עצתך בכל תנועותיך הנראות והנסתרות,
שההינה ברצונך.

כגונא דא, וקיימי לאסתכלא בנהורא דנהיר בההוא ארץ החיים
וכו'. האי לבושא דקאמרן, איהו מה דאמרנו חברייא חלוקא
דרבנן דאתלבישו בההוא עלמא. זכאה חולקיהון דצדיקיא, דגניז
לון קודשא בריך הוא כמה טבין ועידונין לההוא עלמא, עליהו
כתיב (ישעיה סד ג) 'עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה
לו' - בא וראה, כאשר עולות הנשמות למקום צרור החיים, שם
נהנים בוהר האספקלריא מאירה, המאירה ממקום עליון הכל,
ואילו לא מתלבשת הנשמה בוהר הלבוש האחר, לא תוכל
להתקרב לראות את האור ההוא. וסוד הדבר, כמו שנותנים
לנשמה לבוש שמתלבשת בו לעמוד באותו העולם, כן גם נותנים
לה לבוש של הזוהר העליון, לעמוד בו באותו עולם, ולהסתכל
בתוך אותה אספקלריא, המאירה מתוך אותה ארץ החיים וכו'.
כעין זה, מתלבשות נשמות הצדיקים באותו עולם בלבוש, כעין
אותו עולם, שלא יתנהג אלא בלבוש כעין זה, ועומדים להסתכל
באור המאיר באותה ארץ החיים וכו'. אותו לבוש שאמרנו, הוא
מה שקראו החברים חלוק החכמים, המתלבשים באותו עולם.
אשרי חלקם של הצדיקים, שגנו להם הקב"ה כמה טובות
ותענוגים לאותו עולם, ועליהם כתוב 'עין לא ראתה אלהים
זולתך יעשה למחכה לו'.

מטוב ורע, וְיִזְוּוּ הָיָא עֲנִין זְהֻמַּת הַנְּחֻשׁ שְׁהִטִּיל בְּחֻהָ וּבְאָדָם, וְעַל יְדֵי הָרַע וְהַזְהָמָא שְׁהִטִּיל בְּהֶם, וְיִגְרְמוּ לָהֶם חֲלָאִים וּנְגַעִים וּמִיתָה לְנַפְשָׁם וּלְגוּפָם, וְזֶה סוּד (נִלְאֵשִׁית ז יו') כִּי בְיוֹם אֶכְלֶךְ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, מִיתַת הַנְּפֶשׁ וּמִיתַת הַגּוּף כֵּא.

מהות עירוב הטוב והרע

וּנְבָאָר מַה עֲנִין הַטּוֹב וְהָרַע שְׁנִתְעַרְב בְּהֶם, וְיִזְעִין מַה שְׁנִתְכַּתֵּב לְקֶמֶן בְּחֶלֶק ג' שְׁעַר

ארבעה יסודות וארבע מרות נוצרו באדם

וּנְמַצָּא, כִּי גוּף הָאָדָם הַנוֹצֵר מֵאַרְבַּעַת הַיְסוּדוֹת הַתַּחְתּוֹנִים כֵּי. וְהִנֵּה הֵם פְּלוּלִים טוֹב וְרַעִי, וְיִגּוּף הָאָדָם נוֹצֵר מִן הַטּוֹב שְׁבָאָרְפָּעָה

ביאורים

המעורבים זה בזה. כג. ארבעה חומרים שמהם נוצר כל העולם. כד. כיון שאחר החטא כל הבריאה כלולה מטוב ורע.

כא. כפל הלשון 'מות תמות' מורה על מיתה בעולם הזה ובעולם הבא. כב. שם ביאר רבינו את ענין הטוב והרע

ציונים ומקורות

מכולן, וחוצה לו הספירות בסדר מדרגותיהם, כתר פנימי מכולם, ומלכות חיצונה מכולן.

ובשער ג' כתב: וכבר נתבאר, כי לא כל הפגמים שוין, כי יש פגם פוגם בצומחת, ויש בחיה, ויש במדברת, ויש בשכלית. האמנם, לענין המשכת רוח הקודש, כיון שיש פגם, בכל מקום שיהיה אינו יכול להימשך כלל, ולכן הבא ליטרה, צריך שיהיו כל מדרגותיו זכוכית לבנה, נקיים מכל חלאת היצר הרע המעורב בכל המדרגות של הנפש. וזה שנאמר למשה רבינו עליו השלום (שמות ג ה) 'של נעליך מעל רגליך', שיהיו כל איברי גופו וכוחות נפשו בכל מדרגותיה הנזכרים, זכים מבלי סיג וחומר עכור כלל כנזכר בספר התיקונים (מקין י"ג פ. ו'כ"א מ"א): ולא ישרא בו זוהמת היצר הרע כלל, זולתי חלק הטוב המוברר שבו, שהוא המוכרח לקיום הגוף בלבד, ואז אין מעכב להבדיל בין כוחות הנפש אל מקורה באור מחשב הנשמות, הַדְּבָק אל מקור רוח הקודש שבאור העשר ספירות. הרי נתבאר כי על ידי הפגם גורם שתים רעות. הראשונה, שאין תשוקת ורצון התחתון יכול לעלות עד מקור רוח הקודש, ועל ידי כן גם רוח הקודש העליון אינו יכול להתפשט עד התחתון, וכל זה מחמת מסך העוונות כנזכר. ואמנם, גְּרָמַת הפגם נעשה בהכרח על ידי כוחות שיתוף בגוף נפש הדומם, המתקשרים קשר אמיץ בגוף עצמו, כי הוא כלי שבו פועלת הנפש בכל מיני כוחותיה. אמנם, אין כל כוחות הנפש נמצאות בכל פגם, כי יש פגם בצומחת, ויש בחיה, (ההם) [ויש] במדברת, ויש בשכלית כנזכר לעיל. אבל כוחות הנפש הדוממת וכוחות הגוף, נמצאים בכל מיני פגם שבעולם.

וְיִגּוּף הָאָדָם נוֹצֵר מִן הַטּוֹב שְׁבָאָרְפָּעָה יְסוּדוֹת. כֵּן הוּא גַם בְּרַמְב"ם (יְסוּדֵי הַמּוֹת פ"ד ה"ב): ארבעה גופים הללו שהם אש ורוח ומים וארץ, הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע, וכל שיהיה מאדם ומבהמה ועוף ורמש ודג וצמח ומתכת, ואבנים טובות ומרגליות ושאר אבני בנין והרים וגושי עפר, הכל גולמן מחובר מארבעה יסודות הללו. נמצאו כל הגופים שלמטה מן הרקיע חוץ מארבעה יסודות האלו, מחוברים מגולם וצורה, וגולם שלהם מחובר מארבעה יסודות האלו, אבל כל אחד מארבעה היסודות אינו מחובר אל מגולם וצורה בלבד.

וראה מה שכתב רבינו בעץ הדעת טוב (פר' מולות מזן סוד ד"ה ואלה מולות): כי כאשר חטא אדה"ר בעץ הדעת טוב ורע גרם שהנחש הטיל זוהמא בחוה ובאדם עצמו, ואז נתערבו כל הנשמות טוב ברע, נשמות מצד הקליפה ומצד הקדושה ביחד. וראה במאמר הגאולה לרמח"ל: בשעה שברא הקב"ה את בריותיו גם לקליפה הניח מציאות בסוף כל המדרגות, לנסות בה את בני האדם שיהיה להם שכר טוב בעמלם. ותדע שעל הזמן ההוא נאמר (קהל ז יד) גם את זה לעמת זה עשה האלהים, כי לא היו מתדבקות הקדושה והטומאה זו בזו כלל, רק הקליפה עומדת נוכח הקדושה ותאוותה להידבק, אך לא ניתן לה רשות כי חוק הושם עליה ולא תעברנהו וכו' וכאשר חטא האדם אז נתערב החול בקדש ולא היה עוד 'זה לעומת זה' לבד, כי כבר נתדבקו מדרגות החול במדרגות הקדושה. ומשם והלאה נתחזקה הרבה להתפשט בכל העולם, ובכל עשר הדורות שמסוד אדם עצמו נתחזקה הרבה.

וְיִזְוּוּ הָיָא עֲנִין זְהֻמַּת הַנְּחֻשׁ. שאמרו בגמרא (שנא קמ"ה): מפני מה עובדי כוכבים מזהמים, שלא עמדו על הר סיני. שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתם, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זוהמתם.

וְיִגְרְמוּ לָהֶם חֲלָאִים וּנְגַעִים וּמִיתָה. כֵּן אָמְרוּ בַּגְמָרָא (שנא קמ"ה): אִמְרוּ מִלֹּאכֵי הַשֶּׁרֶת לִפְנֵי הַקְּב"ה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מִפְּנֵי מַה קִּנְסַת מִיתָה עַל אָדָם הָרָאשׁוֹן, אִמַּר לָהֶם מִצֵּה קֵלָה צִוִּיתִי וְעַבְרָה עֲלֵיהָ. אָמְרוּ לוֹ, וְהָלָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שְׁקִימוּ כָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה וּמִתּוֹ. אָמַר לָהֶם 'מִקְרָה אֶחָד לְצַדִּיק וּלְרַשָּׁע לְטוֹב' וגו' (קהל ט ז).

וְיִזְעִין מַה שְׁנִתְכַּתֵּב לְקֶמֶן וכו'. זה לשון רבינו שם בשער ב': וכבר נתבאר, כי מן הבריאה ולמטה הכל נקרא עץ הדעת כלול טוב ורע, אלא שבכל מדרגה מהם מתמעט הטוב ומתרבה הרע, עד שנמצא שהעולם השפל רובו רע ומעוטו טוב. גם נתבאר, כי לעולם הרשע מכתיר את הצדיק, ולכן הטוב נקרא פרי, והרע נקרא קליפה המלבשת את הפרי. ולא זו בלבד, כי אפילו האורות הטובים הם על דרך זה, כי היותר זך ורוחני שבהן, מתלבש בתוך שאר האורות, וכן כולן כפי סדר מדרגותיהם. וכבר נתבאר בשער שקדם, איך האין סוף פנימי

גם בנפש ישנו עירוב טוב ורע

וְכָבֵד נִתְבָּאֵר, פִּי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הָיָה עָרוֹב טוֹב וָרָע, וְנִמְצָא פִּי יִיגָם בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הָיָה כֵּן, פִּי הָלֹא חֲצָבָהּ מִן אֲרֻבַּע יְסוּדוֹת רוּחָנִים, שֶׁמֶהֶם נוצְרוּ כָּל הָעֲלִיּוֹנִים, וְיִיָּהֶם אֲרֻבַּע אוֹתִיּוֹת שֵׁם הַיְיִה בְּרוּךְ הוּא,

יְסוּדוֹת, אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עָפָר. אֲמָנָם וְיֵאֱמָן הָרַע שֶׁבָּהֶם נוצְרוּ בְּגוֹף אֲרֻבַּע מְרוֹת, שֶׁהֵם הַלְבָנָה, וְהַשְׁחָרָה, וְהָאֲדָמָה, וְהַיִּקְקָה. וְיִזְכָּאֲשֶׁר תִּתְגַּבֵּר אֵיזָה מֵהֶם מִבְּחִינַת הָרַע שֶׁבָּהֶן עַל בְּחִינַת הַטוֹב שֶׁבָּהֶן יי, בָּאִים חֲלָאִים וְנִגְעִים עַל הָאָדָם, וְאֵם תִּתְגַּבֵּר בִּיּוֹתֵר יִתְמִית לְגוֹף הָאָדָם.

ביאורים

כה. שהרע יגבר על הטוב שבארבעת היסודות. כו. בחינת הרע. כז. הנפש נבראה.

ציונים ומקורות

וראה באור החמה על הזוהר (נלק מו): והענין כי החללים עם היותם טבעים בליחות הגוף, עיקרם מהחיצונית שהיא שולטת מצד העון על הליחה ומגברת זו על זו עד ירצה עונו, ולזה יש כח בשמות להעביר החיצונית ולהחזיר הלחות אל משקלם והמזגתם. ולפעמים שהחיצונית עושה משכנה בליחות הגוף ושולט שם ואינה עוברת, וצריך לנדות ולהחרים הכח ההוא שילך משם כדי שישבו הליחות אל מתכונתם.

ובביאור הגר"א לתק"ז (מקין ס"ט קס: ד"ה ועוד פלוקין): דכאשר האדם חולה הוא מהשתנות היסודות

ומתגברין זה על זה, וכאשר הוא בבריאות הולכין כסדרן.

ויזג גם בנפש האדם. ראה בעץ חיים (שער נ פ"י): כי אין נפש האדם נקרא אלא מנפש דעשיה שהם אופנים ורקיעים

דעשיה ומשם ולמעלה, אך בחי' נפש דאדם שבד' יסודות דעשיה הם נפש הבהמית, כמ"ש (קס"ג יז) 'והרוח תשוב אל האלקים וגו' ורוח האדם העולה וגו' ורוח הבהמה היורדת

למטה לארץ', וזה הנפש הבהמית שבאדם שבד' יסודין נחלקת לב' בהמות וחיות טהורות דכיא, וכן ד' חיות טבעיות מלאכים

דדכיו, הממונין על ארבע יסודות. ויש שדים חיות טבעים דורסים דטומאה אשר בד' יסודות גם כן, ואלו החלקים הב'

דנפש הבהמית נקרא יצר טוב ויצר הרע, והם כסא ומלבוש לנפש האדם דעשיה, כדו ששל ידו תתלבש בגוף הממשי. ולכן

הם סוד קרבנות בהמה ועוף כו', כי הנפש הבהמית היא החוטאת, ואלו מגדלים ויועצים הגוף. וכל מדות רעות כגון כעס

וכיוצא כולם מהם נמשכים, לפגום הנפש והם נפש המתאוה והחומדת לכן נקרא יצר הרע וכו' באופן כי ב' היצרים הם צורת

ד' יסודות הטוב והרע, ונקרא כחות הנפש ולא הנפש עצמה, כי הנפש הוא אופנים דעשיה, ואלו הב' כחות מגדילין הגוף

הנוצר מהגולם ומהחומר דד' יסודות, וב' היצרים הם צורת הד' יסודות טוב ורע, והם נעשין כסא ומלבוש לנפש עצמה. כי אי

אפשר שתשרה הנפש על הגוף עצמה של גולם היסודות אלא באמצעות צורותיהן שהם למטה ממדרגות הנפש ולמעלה

ממדרגה גולם היסודות הנקרא גוף.

ויזג והם ארבע אותיות שם הוי"ה. ראה מה שכתב רבינו בעץ חיים (שער מה פ"ה) הנה יש מאציל ונאצל [בורא

ונברא], והנאצל יש בו ארבע יסודות אש רוח מים עפר. והם ארבע אותיות הוי"ה. והם חכמה ובינה תפארת ומלכות. והנה

הם טעמים נקודות תגין אותיות, והם הם אצילות בריאה יצירה עשיה שהם הם ארבע בחינות שבאדם, אחד אדם הפנימי שהוא

הרוחנית הנקרא נפש רוח נשמה חיה יחידה, ב' הוא הגוף ג' הוא המלבושים שעל גבי הגוף. ד' הוא הבית שיושב בתוכו

ויזג מן הרע שבהם נוצרו בגוף ארבע מרות. ראה בזוהר (פמס לד): ואית חיון טבעיות ממנן על גופין דאינון

מארבע יסודין ואינון דכייין ולקבלייהו ארבע חיון דורסין מסאבין על ד' מריין דאינון מרה חורא מרה סומקא מרה ירוקא

מרה אוכמא [ויש חיות טבעיות [מלאכים] הממונים על הגופים, שהם מארבעה יסודות והם טהורים, וכנגדם ארבע חיות דורסות טמאות [מלאכי חבלה], ממונים על ארבע מרות, שהן

מרה לבנה, מרה אדומה, מרה ירוקה, מרה שחורה]. **ויזג וכאשר תתגבר איזה מהם.** ראה במדרש תמורה (פ"ב):

אמר ר' ישמעאל בגוף הזה יש בו מלכים, הדם והלובן ומרה האדומה ומרה השחורה, וכיון שאדם נעשה גדול

תש כחו ודמו משתנה ופניו מוריקות ואחד מהמלכים מתגבר או מתחסר. תוסף רוחם יגיעו וגו', למה הדבר דומה לנווד נפוח,

בזמן שהנווד שלם הרוח עומדת בתוכו, נבקע או נקרע הרוח הולכת, כך הגוף בזמן שהמלכים עומדים במלכותם הרוח

עומדת בו כרוח שבנווד. ולמה הגוף דומה, למלך שיש לו צבאים ויש עליהם ארבעה שרים, ובמלכותו ארבע מדינות ובעלי

המדינות רעים, אם השר מעלים עיניו מהם מגבולו או ממקומו הם יוצאים עליו וכל מלכותו מתבלבלת. כך הגוף הוא המלך,

והצבאים הם הנידים והמדינות הן העצמות, וד' השרים הם ד' יסודות הגוף ואלו הן, הדם והלובן ומרה האדומה ומרה השחורה,

וכיון שאחד מן השרים מעלים עיניו כמעט מיד הגוף מתבלבל ונחלה האדם, ואם יחסר אחד מן השרים הרוח הולך והגוף

כלה. א"ל ר' עקיבא והיאך בני אדם יש מתים קטנים ויש מתים גדולים ויש מתים זקנים, א"ל כך הוא, כיון שאחד מן היסודות

מתחסר הגוף מת.

וראה בספר האמונה הרמה לראב"ד (מאמר א פ"ה): והמתנועע המתרפא הוא הגשם הטבעי, המחובר מן היסודות

ההפכיים העומדים על מזג מה, וכאשר נטה ממנו יחלה, וכאשר ישוב אליו יתרפא.

וראה ברבינו בחיי (שמות ט כג): ידוע כי בזמן הברד האויר משתנה, והחללים באים על כל המורכבים מארבעה

יסודות, וסיבת החולי בהם שינוי האויר וקלקולו והתהפכות ארבעה יסודות, כי כל זמן שהם מזוגים יחדיו ועומדים על

מתכונתם בשוה הגופות בריאים וחזקים, ובהתהפכותם בא החולי.

וראה גם בחידושי אגדות למהר"ל (צ"מ קן: ד"ה והסיו): יש לך לדעת כי ארבע יסודות הם בעולם ובהם העולם נהוג

בשווי, ועל ידם יוצא העולם מן השווי ומקבל האדם שנוי, והוא החולי.

וַיִּזְוֶל עַל זֶה נֶאֱמַר (יחזקאל לו ט) 'מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ' וְגו', וְזוֹ הַנִּקְרָא נִפְשׁ הָאָדָם עֲצָמוֹ מֵצֵד (קס"א ז יד), וַיִּזְוֶהוּא כִּי הַנִּקְרָא אָדָם בְּלִיעָלִי, וַיִּזְוֶל

ביאורים

כח. והיינו שנבראה מארבעה יסודות. כט. חלק הנפש המתנגד לחלק הטוב. ל. הוא הסטרא אחרא העומדת כנגד הקדושה.

ציונים ומקורות

עלי, בתוך האויר הנושב, ישנו משקל [מאזנים] אחד בצד זה, וישנו משקל אחר בצד הזה, בצד זה מאזני צדק, ובצד זה מאזני מרמה, ומשקל זה אינו שוקט לעולמים, ונשמות עולות ויורדות באות וחוזרות. ויש נשמות עשוקות, כאשר שלט אדם הסטרא אחרא באדם של הקדושה שכתוב 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו', 'לרע לו' ודאי. אבל אותה נשמה שהיתה לסטרא אחרא הנקרא 'איש זר', ונעשקה על ידו, זהו 'לרע לו', 'לו' לאותו 'איש זר', והיא 'בתרומת הקדשים לא תאכל', עד שיעשה בה הקב"ה מה שיעשה בה, ויתקן אותה].

וראה גם מה שכתב רבינו בעץ חיים (שער דרוש ס"ע פ"ג): ויש פירוש שני, והוא, שאין הקליפה מקיפין כל האצילות, אלא על דרך שרחל יוצאת מאחורי זעיר אנפין ונפרדת ממנו, כך הקליפה דאצילות היא כדמיון אדם אחד בליעל עומד אחורי אדם דקדושה דאצילות, וכשעולה הקדושה דבריאה באצילות, אז הקדושה מלבשת לקדושה. וקליפה דבריאה מקפת לקליפה דאצילות, וכן על דרך זה כשעולין יצירה ועשיה. ונמצא כי הקליפה והקדושה מראש אצילות ועד סופו דעשייה הם כדמות שני אנשים האחד קדוש ומתלבש באצילות ואצילות דבריאה ובריאה ביצירה ויצירה בעשיה. והשני הוא אדם הבליעל (ואצילות שלו דבריאה שלו וכו') והקליפה הוא אדם הבליעל (הכולל אצילות בריאה יצירה עשיה דקליפה, עומד בצידו ובאחוריו של אדם הקדוש דקדושה הכולל אצילות בריאה יצירה עשיה דקדושה.

ויון כולל ארבעה אבות נזיקין. ראה בזה (משפטים פ"א). תא חזי, לתתא גו שמרים דחמרא דורדיין בישין, נפק חד רעעורא מקטרגא מזיקא קדמאה, ואיהו ברא דיוקנא דאדם, כד קריב לגו קודשא. כיון דאתעבר מתמן ובעי נחתא לתתא, בעי לאתלבש בלבושא לזנאקא עלמא, ונחית הוא ורתיכו, ולבושא קדמאה דקא נקיט תבנית שור, דיוקנא דשור, וקדמאה לנזיקין מאינון ארבע שור איהו, ואינון ארבע אבות לזנאקא עלמא, וכולוהו תלתא דאבות נזיקין בר שור כולוהו דיליהו, על דא כתיב (מלכים ב' כ) 'וימירו את כבודם בתבנית שור' [בא וראה, למטה בתוך שמרי היין, שמרים הרעים, יצא פגע אחד מקטרג המזיק הראשון, והוא בסוד דמות האדם, כאשר מתקרב אל הקודש. כיון שעבר משם ורוצה לרדת למטה צריך להתלבש בלבוש אחד להזיק העולם ויורד הוא ומרכבותיו והלבוש הראשון שנוטל הוא תבנית שור, היינו דמות שור, והראשון לנזיקין מאותם ארבעה אבות הוא שור, והם ארבעה אבות להזיק את העולם, וכל שלשת אבות הנזיקין מלבד השור כולם שייכים לו, ועל זה כתוב 'וימירו את כבודם בתבנית שור'.

וראה בכתם פז על הזהרה (פקדום טו): וסוד ד' מראות הללו למטה בקליפה אמרם במשנה ארבעה אבות נזיקין הם השור והבור וכו', ואמרם בנגעים מראות נגעים שנים שהם ארבעה, רומזים בדבריהם עליהם השלום כי שורש הנזקים והנגעים הם מרכבת הקליפה, כי אין מרכבה פחות מארבעה, כי זה לעומת זה עשה האלהים.

האדם וגופו ומלבושו וכו'. הכלל היוצא מזה כי האמת הוא שהנאצל [הנברא] אין בו רק ארבע מדרגות שהם ארבע אותיות הו"ה והם אצילות בריאה יצירה עשיה, והם חכמה ובינה תפארת ומלכות.

ויון ועל זה נאמר מארבע רוחות בואי הרוח. ראה בזה (שמות י'): וכמה דגופא אתבני בהאי עלמא מקטורא דארבע יסודי, ואתציייר בהאי עלמא, אוף הכי רוחא אתציייר בגינתא מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא אתלבשת תמן, ומתציייר מנייהו בציורא דדיוקנא דגופא דאתציייר בהאי עלמא, ואלמלא אינון ארבע רוחין דאינון אוירין דגנתא, רוחא לא מתצייירא בציורא כלל ולא אתלבשא בהו, אינון ארבע רוחין קטירין אלין באלין כדא, וההוא רוח אתציייר ואתלבש בהו, כגוונא דגופא אתציייר בקטורי דארבעה יסודי עלמא, ובגין כך 'מארבע רוחות בואי הרוח', מאינון ארבע רוחין דגן עדן דאתלבשא ואתציייר בהו [וכשם שהגוף נבנה באותו העולם מקשר של ארבעה יסודות, ומצטייר מהם בעולם הזה, כן גם הרוח מצטיירת בגן עדן מקשר של ארבע רוחות הקיימות בגן, ואותה הרוח מתלבשת שם ומצטיירת מהם בציור תמונת הגוף שהצטייר בזה העולם, ואם לא אותן ארבע רוחות שהן אויר הגן, הרוח לא היתה מצטיירת בציור כלל ולא מתלבשת בהם, אותן ארבע רוחות קשורות אלו באלו כאחד, ואותה הרוח מצטיירת ומתלבשת בהן, כעין הציור שהגוף הצטייר בקשר של ארבעת יסודות העולם, ועל כך 'מארבע רוחות בואי הרוח', מאותן ארבע רוחות של גן עדן שהתלבשה והצטיירה בהן]. ועוד אמרו (ויחי ל"א): 'כה אמר ה' מארבע רוחות בואי הרוח', 'מארבע רוחות' דא דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח אתיא ממערב באתחברותא דאלין אחרנין, כמה דאת אמר (מגילת כ"א יח) 'כרוה נדיבי העם' וגו', ומהכא נפקין רוחין ונשמתין לבני עלמא לאצטיירא בהו, ופחי כמה דאת אמר (נחמיה ז') 'ויפח באפיו נשמת חיים' [מארבע רוחות' זה דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח באה ממערב באתחברותם של אלו האחרים, כמו שנאמר 'כרוה נדיבי העם' וגו', ומכאן יוצאות רוחות ונשמות לבני העולם להצטייר בהם, ונופחת בהם כמו שנאמר 'ויפח באפיו נשמת חיים'].

ויון והוא הנקרא אדם בליעל. בענין אדם בליעל ראה בזה (משפטים ט"ז): 'ובת כהן כי תהיה לאיש זר' (ויקרא כז

יב) וכו', ודא הוא רזא עלאה יתירא מכלא, בעמודא דקיימא לטקלין גו אוירא דנשבת, אית טיקלא חדא בהאי סטרא, ואית טיקלא אחרא בהאי סטרא, בהאי סטרא מאזני צדק, ובהאי סטרא מאזני מרמה, והאי טיקלא לא שכיך לעלמין, ונשמתין סלקין ונחתין עאלין ותבין. ואית נשמתין עשיקין, כד שלטא אדם באדם דכתיב (קס"א ט) 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו', 'לרע לו' ודאי, אבל האי נשמתא דהות לסטרא אחרא 'איש זר' ואתעשקת מניה, דא איהי 'לרע לו', 'לו' לההוא 'איש זר', ואיהי 'בתרומת הקדשים לא תאכל', עד דעביד בה קודשא בריך הוא מה דעביד [וזהו סוד עליון על הכל, בעמוד העומד לשקול